

Tisztelt Olvasó!

A *De iurisprudentia et iure publico – Jog- és politikatudományi folyóirat* 2011/3. számában kilenc tanulmányt, két konferenciabeszámolót és három recenziót ajánlunk szíves figyelmébe.

Csatlós Erzsébet, a *Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Nemzetközi Jogi és Európa-jogi Tanszékének PhD-hallgatója* „[A szektorelmélet és az Arktisz – Múlt. Jelen. Jövő?](#)” címmel írt tanulmányt. Oroszország 2007 nyarán kitűzte titánászlaját az Északi-sark kontinentális talapzatára, és deklarálta az általa vélt jogokat. Azóta a nemzetközi közvélemény állandó szereplője az Arktisz és annak kincsei, a globális felmelegedés által okozott jégolvadás, és annak következményeként megindult állandó érdeklődés a térség iránt: vajon kié az Arktisz és annak minden kincse, előnye? Egyáltalán beszélhetünk-e arról, hogy bármely államhoz is tartozna a jelenleg hatályos tengerjogi szabályok által lefedett területen túlmenően? Számos félreértés származik egy több mint 100 éve született ötletből, a szektorelméletből, amely némely hazai szakirodalomban még ma is az Arktisz területével területszerzési jogcímként összekapcsolt fogalomként jelenik meg. Szerzőnk tanulmányának célja a területszerzési jogcímként számon tartott szektorelmélet jogi helyzetének tisztázása, az eseteleges félreértések eloszlátása és az Arktisz esetében a múltban, a jelenben, és esetlegesen a jövőben játszott szerepének áttekintése.

A 2009. december 1-jén hatályba lépett Lisszaboni Szerződés felszámolta az Európai Unió addigi három pilléres szerkezetét, az Unió III. pillérét képező „Rendőrségi és igazságügyi együttműködés büntetőügyekben” beépült a korábbi I., közösségi pillérbe. A *Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Nemzetközi Magánjogi Tanszékének tudományos munkatársa, Császár Mátyás* „[A büntetőügyekben folytatott rendőrségi és igazságügyi együttműködés intézményi jogi aktusai a Lisszaboni Szerződés előtt és után](#)” című tanulmányában az adott uniós politika Lisszaboni Szerződés hatályba lépése előtti és utáni intézményi jogi aktusait mutatja be. A tanulmány kísérletet tesz a Lisszaboni Szerződés előtti intézményi jogi aktusok elemzése során az I. pilléres irányelv és a III. pilléres kerethatározat részletes összehasonlítására. Lisszabon után, bizonyos módosításokkal, a korábbi I. pilléres közösségi jogi aktusok kerültek kiterjesztésre a büntetőügyekben folytatott igazságügyi és rendőrségi együttműködés területére is. A Lisszaboni Szerződés módosításait követően intenzívebb, felgyorsuló uniós jogalkotás várható a büntetőügyekben folytatott igazságügyi és rendőrségi együttműködés területén is. Jó példa erre a polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés, azon belül a határon átnyúló ügyekre vonatkozóan a nemzetközi magánjog és a polgári eljárásjog területei.

A következő tanulmány **Koncsik Anita** munkája, aki az *Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Állam- és Jogelméleti Tanszékének PhD-hallgatója*. „[A petitórius birtokvédelem gépi modellezéséről](#)” című írás tárgya a birtokvédelem formális munkamodelljének megalkotása, valamint a témához kapcsolódó kihívások feltérképezése. A koncepció kialakítása a birtok és birtokvédelem definícióihoz kapcsolódó releváns jogszabályhelyek szövegének, valamint a jogtudomány idevágó dogmatikai tudásanyagának formális leképezésével történik, mely műveletek végső célja lényegében az, hogy alapot nyújtsanak egy, a fogalommal a jövőben operálni képes következtető rendszer számára. Ennek fényében a dolgozat először is a birtok fogalmi megragadására tesz kísérletet, majd az így készített vázlatot követi a gépi reprezentáció egyik lehetséges irányvonalának bemutatása, különös figyelemmel arra az eszköztárra, mely megfelelő segítséget nyújthat a modell központi kérdésének, vagyis annak eldöntésében, hogy adott tényállás esetén megillethet-e valakit a (petitórius) birtokvédelem. A tanulmány befejező részét a munka során felmerülő

kérdések és kihívások taglalása képezi, kiemelt figyelmet fordítva a feltárt akadályok természetének értékelésére, és azok kiküszöbölésének lehetőségeire.

Merkovity Norbert, a *Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Politológiai Tanszékének gyakornoka* „[A New Public Managementtől a Digital Era Governance-ig – Kormányzás paradigmák a nyolcvanas évektől a millenniumi évekig](#)” című esszéje a nyolcvanas és a millenniumi évek közötti kormányzásparadigmákról szól. A kilencvenes évekre kiderült, hogy a New Public Management (új közmenedzsment) rövid távon megoldja ugyan a drága kormányzás gondjait, de hosszú távon új gondok és ezáltal új feladatok születnek, amelyeknek képviselőit a kormány/állam apparátusának kell felvállalnia, miközben a NPM nem oldja meg a társadalom bizalmatlanságát a (mindenkori) kormány iránt. Úgy tűnt, hogy az e-demokráciával és az e-kormányzással a kilencvenes években megszületik a megoldás a túlköltekezésre és a bizalmatlanságra. Úgy képzelték el, hogy számítógép-hálózatok segítségével a demokrácia kiszélesíthető az állampolgárok irányába, így működtetésének egy része az ő kezükbe adható. Az e-kormányzással ellentétben a DEG, vagyis a digital era governance (digitális kori kormányzás) úgy gondolja, hogy a kormányzásban használt információs technológiák nem tárgyai, hanem alapvető társai a munkában. Három elemet foglal magába: a szolgáltatások reintegrációját, az igény alapú holizmust és a digitalizációt. A tanulmány a fenti két paradigmát vizsgálja úgy, hogy a kormányzást teszi az összehasonlítás alapjává.

Ötödikként **Pintér Beatrix**, a *Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Büntetőjogi Tanszékének PhD-hallgatója* „[Pénzmosás a nemesfém-kereskedelemben](#)” című írása olvasható. A pénzmosással leginkább érintett tevékenységek a drogkereskedelem és a terrorizmus. Magyarországon is tapasztalható, hogy terjed a szervezett bűnelkövetés. A mai világban a bűnelkövetői körök szinte kivétel nélkül az mozgatója, hogy minél nagyobb profitra tegyenek szert. A bűnözőket a nyereségvágy hajtja, a végeredmény pedig az lesz, hogy a törvénytelenül szerzett pénzt bevezetik az ország legitim pénzügyi rendszerébe. A kifejezés eredeti, angol változata a „money laundering”, szószertinti fordításban pénzmosás. Világviszonylatban elsősorban kábítószer-csempészésből és fegyverkereskedelemből, a hazai felmérések szerint nálunk inkább a feketegazdaságból, főleg a „maszek építkezésekből”, csempészetből, sikkasztásból, hűtlen kezelésből, korrupcióból és adócsalásból származó, valamint a vagyon elleni cselekményekkel összefüggésben keletkező bevételek legalizálására kerül sor.

Radics Olívia, a *University of Baltimore School of Law vendégoktatójának* „[Campaign Finance Law and Corporate Political Speech in the United States in Light of Citizens United v. FEC](#)” című tanulmánya a gazdasági társaságok és a kampányfinanszírozás témakörét boncolja az Egyesült Államok Legfelsőbb Bíróságának 2010-es, a Citizens United v. FEC ügyében hozott döntésének fényében. A döntés – évtizedes precedenseket megdöntve – lényegében eltörölte a gazdasági társaságok számára a 2002-es Bipartisan Campaign Reform Act által felállított korlátokat a szövetségi választási kampányokhoz történő anyagi hozzájárulás tekintetében, ezáltal a politikai szférában még a korábbinál is jóval nagyobb szerephez juttatva az amerikai nagyvállalatokat. A döntés hátterében az Első Alkotmánykiegészítésben foglalt szólásszabadsághoz való jog gazdasági társaságokra történő fokozatos kiterjesztése áll; a cikk ennek történeti hátterét mutatja be a kampányfinanszírozással kapcsolatos szövetségi szintű jogalkotás, a Legfelsőbb Bíróság releváns döntései, illetve a korrupcióellenes doktrína, a politikai egyenlőség, és a részvényesek érdekvédelmével kapcsolatos elemzések tükrében.

Rixer Ádám, a *Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Közigazgatási Jogi Tanszéke tanszékvezető egyetemi docensének* tanulmánya [„A helyi igazgatás egyes kérdései Oroszországban”](#) címet viseli. 2003-ban elfogadásra került „Az Oroszországi Föderáció helyi önkormányzásának általános elveiről” szülő törvény. A változtatást a nagy területi különbségek, a szabályozási aszimmetriák, az egyes jogalanyok átláthatatlan és gyakran következtelen szabályozásai és tényleges gyakorlatai indokolták. A szövetségi törvény elfogadásának főbb céljai közül kiemelhető továbbá a hatáskörök és feladatok a korábbinál pontosabb megjelölése és elkülönítése; a feladatok ellátásához szükséges pénzügyi háttér megteremtése és a közvetlen demokrácia új eszközeinek bevezetése, meghonosítása. A tanulmány azokat az okokat igyekszik feltárni és katalogizálni, amelyek következtében az állami szervek hierarchikus rendszerén kívül tevékenykedő helyi önkormányzatok reformja végbement.

Következő szerzőnk **Szathmáry Zoltán**, a *Budapest IV-XV. Kerületi Ügyészség ügyészségi titkára*. Értekezése a [„Műholdvevő készülékekkel történt visszaélések büntetőjogi kérdései”](#) címmel kerül megjelentetésre, melynek tárgya egy, az informatikai konvergencia eredményeképpen született elkövetési magatartás bűncselekményi minősítése. Ezen elkövetési magatartás lényege, hogy az elkövető kódolatlan műholdas adások vételére alkalmas műszaki berendezéseket vásárol, amiket a megvásárolt készülékekben lévő szoftvert megváltoztatva alkalmassá tesz egy távközlési szolgáltató által sugárzott kódolt televíziós műsoradások vételére. A felmerülő dogmatikai kérdés eldöntése (hogy vajon a cselekmény Btk. 329/B. § vagy 300/C. § és a 300/E. § szerinti minősítése a helyes) komoly gyakorlati következményekhez vezet, hiszen a két tényállás különböző elkövetői körökre nézve teszi lehetővé büntetőeljárás megindítását. A válasz eldöntésére a tanulmány a műholdas televíziózás „médiajogi” és szerzői jogi szabályozási rendszerének rövid bemutatását követően tesz kísérletet.

E számunk utolsó tanulmánya **Tárczy Edit Zsuzsanna**, a *Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Kereskedelmi Jogi Tanszéke PhD-hallgatójának* tollából származik. Szerzőnk [„Unfair commercial practices in the Eastern and Central European Member States of the EU”](#) című angol nyelvű tanulmánya az Európai Unió kelet-közép-európai tagállamai vonatkozásában elemzi a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokat. Így a Cseh Köztársaság, Lengyelország, Magyarország, Románia, a Szlovák Köztársaság és a Szlovén Köztársaság kapcsán kerül sor – először – az implementálás előtti rendelkezések, valamint az implementálással kapcsolatos kérdések bemutatására. Ezt követően a jelenlegi szabályozási és intézményi hátterek, továbbá a közvetetten kapcsolódó szabályok, végül pedig a gyakorlati példák ismertetése következik.

Jelen számunk keretében két konferenciabeszámolót közlünk. Ezek közül az elsőt **Karsai András** (*Kecskemét Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatala, Jogi Osztály, jogi referens*) készítette a [„A Települési önkormányzatok lehetőségei a zaj elleni küzdelemben – a helyi rendelet-alkotás keretei című szakmai konferenciáról”](#) címmel; a másodikat pedig **Sulyok Márton** (*Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Alkotmányjogi Tanszék, gyakornok*) jegyzi, melyben az [„Alkotmányozás Magyarországon: Példák, lehetőségek, visszhangok, tanulságok – Fókuszban: az összehasonlító alkotmányjog szerepe az alkotmányfejlesztésben”](#) című nemzetközi konferencia legfontosabb történéseit mutatja be, a Velencei Bizottság 2011. március 28-ai Véleményével együtt.

Három recenziónk közül az első **Babják Ildikó** (*Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Jogtörténeti Tanszék, egyetemi docens*) és **Fedeles Tamás** (*Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, Történettudományi Intézet, Középkori és Koraiújkori Történeti Tanszék, egyetemi docens*) közös szerzeménye, akik a „[Nótári, Tamás: Bavarian Historiography in Early Medieval Salzburg](#)” című kötetet mutatják be. Ezt követően **Boóc Ádám** (*Magyar Tudományos Akadémia Jogtudományi Intézet, tudományos munkatárs*) és **Sándor Pál László** (*Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Idegen Nyelvi Lektorátus, nyelvtanár*) tudományos könyvismertetése olvasható „[Nótári Tamás: Marcus Tullius Cicero összes perbeszédei](#)” címmel. Harmadikként pedig **Császár Kinga** (*Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Jogtörténeti Tanszék, PhD-hallgató*) „[Az egyházak és a polgári állam – Herger Csabáné: Polgári állam és egyházi autonómia a 19. században](#)” című recenziójával ismerkedhet meg az Olvasó.

Lapunk következő száma várhatóan 2011 októberében jelenik meg.

Paczolay Péter
főszerkesztő